

Decyzja

Prezydium KK

nr 41/26

ws. opinii o projekcie ustawy MRPiPS o zmianie ustawy o pomocy społecznej
oraz niektórych innych ustaw (UD315)

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” wnosi następujące uwagi do projektu ustawy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw z dnia 26 marca 2026 roku.

Zgodnie z uzasadnieniem, celem projektowanej ustawy jest wdrożenie pierwszego etapu reformy systemu pomocy społecznej, w odpowiedzi na potrzebę zwiększenia dostępności i jakości usług społecznych w środowisku lokalnym dla rodzin i osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Zapowiadana od kilku lat reforma systemu pomocy społecznej jest wyczekiwana także przez pracowników systemu wsparcia. Niestety przedłożony projekt nie stanowi odpowiedzi na wyzwania, z którymi mierzy się obecnie pomoc społeczna i oczekiwania pracowników pomocy społecznej. Projektowane przepisy nie są rozwiązaniami systemowymi, które mogłyby zostać uznane za reformatorskie, zabrakło w nich koniecznych zmian dotyczących m.in. reformy kryteriów dochodowych czy rozszerzenia zapisów w zakresie dotyczącym bezpieczeństwa wszystkich grup zawodowych pracujących w systemie pomocy społecznej. Ponadto nadal nie są prowadzone prace nad ustawą o zawodach pomocowych, na które czekają pracownicy socjalni, opiekunowie, asystenci rodzinni, piecza zastępcza i wiele innych zawodów pomocowych. Brak takich rozwiązań nie przyczynia się do poprawy prestiżu zawodu ani zwiększenia poczucia samych zainteresowanych, że ich wysiłki są dostrzegane i doceniane przez ustawodawcę.

Należy zwrócić również uwagę, na nadmierne skoncentrowanie się na deinstytucjonalizacji zadań w zakresie usług społecznych co przyczyniło się do wzniecenia niepokoju wśród pracowników pomocy społecznej, związanych z obawami o zamykanie domów pomocy społecznej (DPS).

Uwagi szczegółowe:

W projektowanym Art. 1 zmieniającym ustawę o pomocy społecznej (dalej ustawa):

Zmiana 2) w art. 6 ustawy dodaje się pkt 5a – definicja deinstytucjonalizacji. W opinii Prezydium KK definicja jest zbyt daleko idąca i prowadzi do niepokojących wniosków o dążeniu do likwidacji instytucjonalnej opieki długoterminowej na rzecz opieki środowiskowej. Deinstytucjonalizacja nie może zastąpić opieki instytucjonalnej, ale przede wszystkim powinna ją uzupełnić lub opóźnić w miarę możliwości. Opieka środowiskowa nie może w pełni zastąpić DPS, które pełnią funkcję całodobowej opieki i zabezpieczają osoby całkowicie niesamodzielne. Usługi środowiskowe są rozproszone, ograniczone czasowo i kadrowo. Co więcej, nie mogą one stanowić profilaktyki, gdyż takie działania nie powstrzymują problemów zdrowotnych, a jedynie mogą je spowolnić. W sytuacji konieczności objęcia osoby całodobową opieką, najlepszym rozwiązaniem jest opieka instytucjonalna.

NSZZ „Solidarność” postuluje o zmianę definicji, tak aby nie budziła wątpliwości co do przyszłego formatu organizacji opieki nad osobami wymagającymi całodobowej opieki i proponuje jej brzmienie następująco: „deinstytucjonalizacja - proces rozwoju usług społecznych na poziomie rodziny i społeczności lokalnej o charakterze zabezpieczającym opiekę w warunkach domowych, jeśli to jest możliwe ze względu na stan zdrowia osoby wymagającej tego rodzaju wsparcia, co ma zastąpić w jak najdłuższej perspektywie czasu opiekę instytucjonalną, wsparciem świadczonym na poziomie społeczności lokalnej.” Tak zdefiniowana deinstytucjonalizacja nie będzie budziła lęku ani wśród pracowników, którzy obecnie mają obawy, że ich miejsca pracy w DPS-ach będą likwidowane, ani wśród potencjalnych klientów, którzy mogą mieć obawy o dostępność instytucjonalnej pomocy.

Zmiana 10) w art. 19 określającym zadania własne powiatu w pkt.14 dodaje się organizację superwizji oraz zapewnienie środków na nią. O ile superwizja jest istotnym elementem wsparcia pracowników, o tyle wątpliwości budzi możliwość finansowana jej przez samorząd i tym samym skuteczną realizację tego zadania.

Zmiana 13) w art. 23 określającym zadania ministra ds. zabezpieczenia społecznego w ust. 1 pkt 4 dodaje się analizę zjawiska niekorzystania z pomocy społecznej. Istnieje obawa, że jednostki organizacyjne pomocy społecznej nie będą dysponowały odpowiednimi danymi, które mogłyby identyfikować dodatkowe zjawisko. Aby skutecznie przeprowadzić analizę, należy określić zakres i źródła danych, które w tym pomogą.

Zmiana 26) w art. 54 ust. 1 określa się warunki skierowania do DPS na czas określony. Biorąc pod uwagę, że wsparcie to dotyczy osób wymagających całodobowej opieki ze względu na ich wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność, niezrozumiałe jest ograniczenie czasu pobytu w DPS. Zmiana ta budzi obawy o realną dostępność i ciągłość opieki dla osób wymagających stałego wsparcia. Prezydium KK postuluje o zmianę tego zapisu i utrzymanie możliwości kierowania osób do DPS na czas nieokreślony.

Ponadto nowe brzmienie ust. 1 wyklucza możliwość umieszczenia w DPS osób niepełnoletnich. Wykluczenie to budzi obawy o losy dzieci w głębokiej niepełnosprawności, dla których samorząd nie znajdzie odpowiedniej rodziny zastępczej. W projektowanych przepisach nie ma propozycji, w jaki sposób postępować w sytuacji, kiedy dzieci i młodzież z głębokimi niepełnosprawnościami będą potrzebować całodobowej opieki specjalistycznej. Zdaniem Prezydium KK należy wprowadzić przepisy, które wskażą odpowiednią ścieżkę postępowania w takich przypadkach.

Zmiana 52) w art. 121b dotycząca awansów pracowników socjalnych pozostaje w bezpośrednim związku z zapisami rozporządzenia RM z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych. Aktualnie zaproponowane stopnie awansu nie pokrywają się ze wspomnianym rozporządzeniem, a MRPiPS nie przedłożyło takiego projektu ze zmianami. Powinno to nastąpić niezwłocznie.

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” widzi potrzebę reformy systemu pomocy społecznej, która jest niezbędnym warunkiem utrzymania równowagi społecznej w naszym kraju, jednakże reforma nie może opierać się jedynie na deinstytucjonalizacji. Zaproponowane rozwiązania wychodzą naprzeciw niektórym postulatom środowiska, nie rozwiązując kluczowych problemów systemu tj. nieefektywność sposobu weryfikacji kryteriów dochodowych uprawniających do świadczeń z pomocy społecznej czy brak rozwiązań uatrakcyjniających zawody pomocowe i wpływających na zwiększenie zatrudnienia w sektorze usług opiekuńczych. Natomiast widoczna w zaproponowanych rozwiązaniach jest nierównowaga między rozwojem usług domowych i lokalnych a zagrożeniem niedostatkami kadry opiekuńczej, infrastruktury w mniejszych gminach i całodobowego wsparcia w środowisku.

Gdańsk, 21 kwietnia 2026 r.

Prezydium KK

NSZZ „Solidarność”

Zastępca Przewodniczącego KK
Sekretarz KK
NSZZ „Solidarność”

Grzegorz Adamowicz